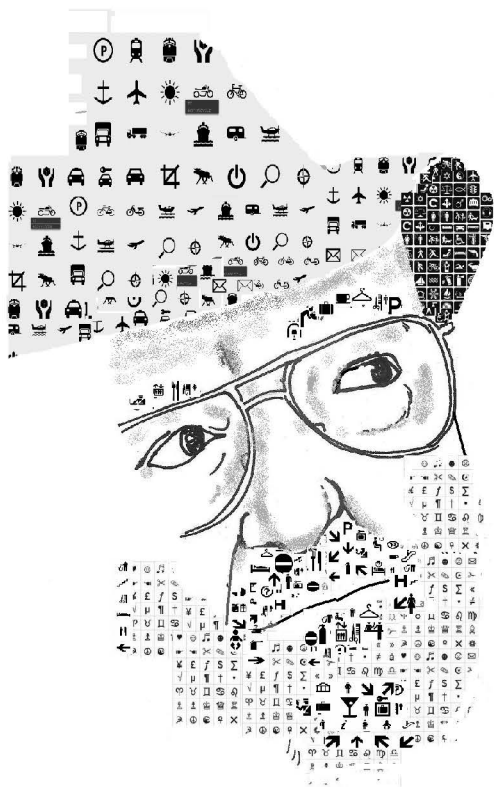

Umberto Eco

Przyszłość semiotyki
The Future of Semiotics
Il futuro della semiotica

SIVO

Signum – Idea – Verbum – Opus

 WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Umberto Eco

Przyszłość semiotyki
The Future of Semiotics
Il futuro della semiotica

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Umberto Eco

Przyszłość semiotyki
The Future of Semiotics
Il futuro della semiotica

 WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU
ŁÓDZKIEGO

Łódź 2017

| SIVO

Signum – Idea – Verbum – Opus

REDAKCJA NAUKOWA

Artur Galkowski – Uniwersytet Łódzki, Wydział Filologiczny

Instytut Romanistyki, Zakład Italianistyki

90-236 Łódź, ul. Pomorska 171/173

Monika Kopytowska – Uniwersytet Łódzki, Wydział Filologiczny

Instytut Anglistyki, Zakład Pragmatyki Językowej

90-236 Łódź, ul. Pomorska 171/173

Lukasz Jan Berezowski – Uniwersytet Łódzki, Wydział Filologiczny

Instytut Romanistyki, Zakład Italianistyki

90-236 Łódź, ul. Pomorska 171/173

RECENZENT

Maria Patrizia Violi

KONSULTACJA NAUKOWA

Piero Polidoro

REDAKTOR INICJUJĄCY

Urszula Dzieciatkowska

REDAKTOR WYDAWNICTWA UŁ

Dorota Stępień

SKŁAD I ŁAMANIE

Katarzyna Turkowska

PROJEKT OKŁADKI

Katarzyna Turkowska

Autor grafik wykorzystanych na okładce i w książce

Ilario Cola

Wprowadzenie

W publikacji *Przyszłość semiotyki – The Future of Semiotics – Il futuro della semiotica* prezentujemy treść wystąpienia wygłoszonego 24 maja 2015 r. przez Profesora Umberta Eco podczas uroczystości nadania Mu tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Łódzkiego. Był to jednocześnie wykład plenarny, inaugurujący Międzynarodową Konferencję Semiotyczną „Znak – Myśl – Słowo – Dzieło” (Wydział Filologiczny Uniwersytetu Łódzkiego, 24–27.05.2015), na którą przybyło do Łodzi blisko 110 uczestników, w tym ponad 50 z zagranicy: Europy, Azji, Ameryki Północnej i Południowej.

Poza gościem specjalnym, Profesorem Umbertem Eco, na konferencję zostali zaproszeni inni znakomici przedstawiciele semiotyki włoskiej i międzynarodowej, którzy wygłosili wykłady plenarne podczas kolejnych trzech dni zjazdu, zgodnie uznanego za wydarzenie na miarę kongresu dyscypliny o znaczeniu hermeneutycznym w obszarze nauk humanistycznych (zob. koncept

„semiozy” w prezentowanym tekście). O tym skądinąd mówił Profesor Eco w wykładzie, który publikujemy w tym opracowaniu w trzech wersjach językowych: oryginalnej – angielskiej oraz w postaci tłumaczeń na język włoski i polski. Dla Profesora Eco konferencja „Znak – Myśl – Słowo – Dzieło” była ostatnim dużym wydarzeniem międzynarodowym, ściśle związanym z semiotyką, nauką tak Mu bliską i drogą, powszechnie z Nim kojarzoną.

Semiotyka w świetle dzieła naukowego i pisarskiego Umberta Eco jest podstawowym punktem odniesienia, kanwą metodologiczną, polem refleksji i rozwoju wielu teorii (filozoficznych, językoznawczych, literaturoznawczych, kulturoznawczych), a także kluczem do Jego przebogatej i nietuzinkowej spuścizny akademickiej, artystycznej i publicystycznej.

Profesor Eco zmarł 19 lutego 2016 r. Zarówno za życia, jak i po śmierci był i pozostanie niekwestionowanym ojcem semiotyki włoskiej oraz jednym z propagatorów i inspiratorów dynamicznego rozwoju semiotyki na arenie międzynarodowej. Łódzki wykład Umberta Eco o przyszłości semiotyki stał się – w sposób tyleż zamierzony, co niezamierzony – manifestem i głosem w dyskusji na temat roli dyscypliny, która wchodzi na nowe tory swego naukowego rozkwitu. Rozkwit ów dotyczy dwóch kierunków – ściśle „dyscyplinarnego” (zob. koncept „semiotyki ogólnej”) i interdyscyplinarnego (zob. koncept „semiotyk szczegółowych”). Oby-

dwa są charakterystyczne dla nurtu nawiązującego do kwestii „encyklopedii” rozumianej jako labirynt wiedzy oraz przestrzeń komunikacji znaków werbalnych i niewerbalnych, wydobywanych z rzeczywistości i pamięci o jej wytworach.

Wyrażamy nadzieję i przekonanie, że prezentowany manifest Umberta Eco odpowiada na najbardziej żywotne wyzwania współczesnej i przyszłej semiotyki, co potwierdza zainteresowanie międzynarodowego środowiska semiotycznego, oczekującego na wydanie jednego z ostatnich esejów naukowych Mistrza. Pragniemy zaznaczyć, że opublikowanie tego tekstu było zamysłem Autora. Jest on spełniany zgodnie z wolą Jego samego oraz spadkobierców, w tym najbliższych Mu uczniów i współpracowników.

Książka otwiera cykl publikacji monograficznych w serii SIVO (Signum – Idea – Verbum – Opus), będących pokłosiem konferencji „Znak – Myśl – Słowo – Dzieło”. Na cykl składają się tomy w językach polskim, włoskim i francuskim oraz angielskim, pod tytułami: *Ecowskie inspiracje. Semiotyka w komunikacji i kulturze* (red. Artur Gałkowski, Krystyna Pietrych), *Semiotica generale – semiotica specifica. Sémiotique générale – sémiotique spécifique* (red. Artur Gałkowski, Tamara Roszak), *Current Perspectives in Semiotics* (red. Artur Gałkowski, Monika Kopytowska).

Artur Gałkowski, Monika Kopytowska, Łukasz Jan Berezowski

Preface

In this publication entitled *Przyszłość semiotyki – The Future of Semiotics – Il futuro della semiotica* we present the lecture delivered by Professor Umberto Eco on May 24, 2015, during the ceremony of conferring upon him an honorary doctorate of the University of Łódź. The lecture was also a keynote address inaugurating the International Semiotic Conference “Sign – Thought – Word – Work” (organised at the Faculty of Philology, University of Łódź on May 24–27, 2015), an event that attracted almost 110 participants, including more than 50 international scholars from Europe, Asia, as well as North and South America.

In addition to an honorary guest, Professor Umberto Eco, a three-day event, unanimously recognised as a congress devoted to a discipline of hermeneutical significance for humanities, was attended by other distinguished plenary speakers, representatives of Italian and international semiotics. The hermeneutical potential of

semiotics was highlighted by Professor Eco himself in his lecture published here in three language versions, that is, English – the original version, as well as its Italian and Polish translations. For him, the conference was the last big international event connected with semiotics, the field he was so closely attached to and commonly associated with.

Seen from the perspective of Umberto Eco's academic and literary work, semiotics constitutes the main point of reference, a methodological framework, a field for reflection and a springboard for the development of new theories (philosophical, linguistic, literary and cultural). It is also a key to his rich and unique heritage of academic, artistic and literary nature.

Professor Eco died on 19th February, 2016. Both in his lifetime and after his death he has remained and will always be an unquestionable father of Italian semiotics, actively advocating and promoting the dynamic development of the discipline on the international arena. His lecture delivered in Łódź has become, whether intentionally or not, both an important manifesto and a viewpoint on the role of the discipline which has begun to flourish along two lines – disciplinary (see the concept of general semiotics) and interdisciplinary (see the concept of particular semiotics). Both directions of development bring up the notion of *encyclopaedia* understood as a labyrinth of knowledge and a communicative

space for verbal and nonverbal signs extracted from reality along with the memory of its artefacts.

It is our hope and conviction that Umberto Eco's manifesto presented here addresses the most relevant challenges to contemporary and future semiotics, which is reflected in the international semiotic society's interest in the forthcoming publication of one of his last academic essays. Importantly, since it was the Author's intention to have this text published, we are acting in accordance with the will of Umberto Eco himself and his heirs, disciples and collaborators.

The publication opens a SIVO (Signum – Idea – Verbum – Opus) series which is the outcome of the “Sign – Thought – Word – Work” conference. It encompasses volumes in Polish, Italian and French, as well as in English, entitled: *Ecowskie inspiracje. Semiotyka w komunikacji i kulturze* (eds. Artur Gałkowski, Krystyna Pietrych), *Semiotica generale – semiotica specifica. Sémiotique générale – sémiotique spécifique* (eds. Artur Gałkowski, Tamaras Roszak), *Current Perspectives in Semiotics* (eds. Artur Gałkowski, Monika Kopytowska).

Artur Gałkowski, Monika Kopytowska, Łukasz Jan Berezowski

Prefazione

Nella pubblicazione *Przyszłość semiotyki – The Future of Semiotics – Il futuro della semiotica* vengono presentati i contenuti dell'intervento del professor Umberto Eco esposto il 24 maggio 2015 durante la cerimonia del conferimento del titolo *doctor honoris causa* assegnatogli dall'Università di Łódź. Al contempo è stata la sua conferenza della sessione plenaria che ha visto inaugurare il Convegno Internazionale di Semiotica *Segno – Pensiero – Parola – Opera* (organizzato dalla Facoltà di Filologia dell'Università di Łódź nei giorni 24–27 maggio 2015). L'evento ha ospitato quasi 110 partecipanti, tra i quali oltre 50 provenienti dall'estero (Europa, Asia e America del Nord e del Sud).

Al convegno, oltre all'ospite speciale professor Umberto Eco, sono stati invitati altri illustri studiosi della semiotica italiana e internazionale che hanno presentato le loro relazioni nei tre giorni successivi delle deliberazioni, conformemente riconosciuto come un congresso della disciplina dal significato ermeneutico

nell'ambito delle scienze umanistiche (cfr. il concetto della semiosi nel presente volume). Peraltro ne ha parlato il professor Eco nel suo intervento che pubblichiamo in tre versioni linguistiche: l'originale in inglese e le rispettive traduzioni in italiano e polacco. Per il professor Eco il convegno *Segno – Pensiero – Parola – Opera* è stato l'ultimo grande evento internazionale strettamente legato alla semiotica, una disciplina alla quale egli dava tanta importanza e alla quale era sempre associato.

La semiotica nella luce delle opere scientifiche e letterarie di Umberto Eco costituisce il punto di riferimento primario, una base metodologica, un campo di riflessioni e sviluppo delle numerose teorie (nell'ambito di filosofia, linguistica, studi letterari e culturologici) nonché la chiave alla sua straricca ed eminente eredità accademica, artistica e redazionale.

Il professor Eco è morto il 19 febbraio 2016. Sia durante la sua vita sia dopo la morte rimane il padre incontestabile della semiotica italiana nonché uno dei fautori e promotori dello sviluppo dinamico della medesima disciplina sul piano internazionale. Il discorso di Umberto Eco pronunciato a Łódź sul futuro della semiotica è divenuto, intenzionalmente o meno, un manifesto e un contributo alla discussione sul ruolo della disciplina; quest'ultima entra nel nuovo percorso del suo sviluppo scientifico. Questo sviluppo riguarda in particolare le due direzioni: quella disciplinare (cfr. il concetto della semiotica generale) e quella interdisciplinare (cfr. il concetto

delle semiotiche specifiche) – entrambe caratteristiche per la corrente legata al quesito dell'enciclopedia intesa come un labirinto della conoscenza oppure uno spazio della comunicazione dei segni verbali e non-verbali estratti dalla realtà e dalla memoria dei suoi prodotti.

Esprimiamo il nostro convincimento e la nostra speranza che il seguente manifesto di Umberto Eco corrisponda alle più importanti sfide della semiotica di oggi e di domani, il ciò afferma l'interesse internazionale della comunità semiotica che è in attesa alla pubblicazione di uno degli ultimi saggi del Maestro. Desideriamo sottolineare che l'idea della pubblicazione del suddetto testo era dell'Autore stesso e viene posta in essere in conformità alla sua volontà nonché alla volontà dei suoi eredi, inclusi i suoi discepoli e collaboratori più stretti.

Il volume apre una serie di pubblicazioni monografiche della collana SIVO (Signum – Idea – Verbum – Opus), frutto del convegno *Segno – Pensiero – Parola – Opera*. Il ciclo comprende i volumi in lingua polacca, italiana, francese e inglese dai rispettivi titoli: *Ecowskie inspiracje. Semiotyka w komunikacji i kulturze* (a cura di Artur Gałkowski, Krystyna Pietrych), *Semiotica generale – semiotica specifica. Sémiotique générale – sémiotique spécifique* (a cura di Artur Gałkowski, Tamara Roszak), *Current Perspectives in Semiotics* (a cura di Artur Gałkowski, Monika Kopytowska).

Artur Gałkowski, Monika Kopytowska, Łukasz Jan Berezowski